

Manner-Suomen kuntien tilinpäätösennakko vuonna 2015

16.6.2016

MANNER-SUOMEN KUNTIEN, KUNTAYHTYMIEN JA KUNTAKONSERNIEN TILINPÄÄTÖSENNAKKO VUONNA 2015

Tässä muistiossa kuvataan 3.6.2016 julkistettujen tilinpäätöstietojen pohjalta Manner-Suomen kuntatalouden kehitystä. Mukana on peruskuntien lisäksi kuntayhtymä- ja kuntakonsernitarkastelu. Ahvenanmaan kunnat ja kuntayhtymät ovat tarkastelun ulkopuolella. Kyseessä ovat ulkoiset laskelmat eli sisäiset erät on eliminoitu ja liikelaitokset yhdistetty rivi riviltä. Asukaskohtaisissa luvuissa käytetään viimeisintä virallista eli 31.12.2015 väkilukua.

Tarkastelussa on kiinnitetty huomiota vuonna 2015 voimaan tulleen uuden kuntalain (410/2015) säännöksiin kunnan talouden tasapainon varmistamiseksi.

Uuden kuntalain 114 §:n mukaan kuntien tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös. Kuntakonserni sisältää kunnan oman organisaation, mukaan lukien kunnan liikelaitokset, sekä eri yhteisöt, joissa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) tarkoittama määräysvalta. Vuosi 2015 on ensimmäinen vuosi, jolloin kuntatalouden arvioinnissa on käytettävissä kuntakonsernien täydellinen tilinpäätös (tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase). Aikaisemmin käytössä on ollut vain kuntakonsernien tasetiedot.

Kuntalain 110 §:n mukaan vuodesta 2015 lähtien kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien ilman mahdollisuutta taloussuunnitelmassa lykätä alijäämän kattamista myöhempään ajankohtaan. Mikäli alijäämää ei ole säädettyssä määräajassa katettu, kunta voi joutua kuntalain 118 §:n mukaiseen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn (ns. kriisikuntamenettely).

Kuntia vastaava alijäämän kattamisvelvollisuus koskee vuodesta 2015 lähtien myös kuntayhtymiä. Mikäli kuntayhtymä ei ole kattanut kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien, voi kuntayhtymä joutua kuntalain 119 §:n mukaiseen arviointimenettelyyn.

Vuodesta 2017 lähtien kriisikuntamenettely perustuu kunnan taseeseen kertyneen alijäämän lisäksi myös kuntakonserneja koskeviin tietoihin. Kuntalain 118 §:n mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää kuntakonsernin taseeseen kertyneen alijäämän perusteella tai muiden rahoituksen riittävyttä ja vakavaraisuutta kuvaavien kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnuslukujen perusteella.

YHTEENVETO

- Manner-Suomen kuntien vuosikate heikkeni hieman yli 300 milj. eurolla noin 1,9 mrd. euroon (347 euroa/asukas). Kuntien taloudellinen tilanne oli kuitenkin parempi kuin on ennustettu.
- Vuosikate ei riittänyt poistojen eikä nettoinvestointien kattamiseen.
- Vaikka kunnat vähensivät henkilöstömenoja 1 %:n, toimintakate heikkeni silti 3,6 %. Taustalla on ostopalvelujen kasvu ja varsinkin toimintatuottojen aleneminen, etenkin suurten kaupunkien yhtiöittämisten alentava vaikutus toimintatuottoihin. Kunnallisten liikelaitosten ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittämisellä oli vaikutukset kuntien toimintakuluihin, toimintatuottoihin, vuosikatteeseen, tilikauden tulokseen, lainakantaan ja investointeihin.
- Kuntien tilikauden tulos oli positiivinen (n. 0,144 mrd. euroa eli 26 euroa/asukas).
- Lainakanta kasvoi noin 830 milj. eurolla noin 15,5 mrd. euroon eli 2 840 euroon/asukas.
- Uusia kriisikuntia ei tullut ensimmäistä kertaa arviointimenettelyn historiassa.
- 12 kunnassa oli negatiivinen vuosikate (edellisvuonna 10 kuntaa). Negatiivisten vuosikatteiden yhteenlaskettu määrä oli -6,9 milj. euroa.
- Helmikuun tilinpäätösarvioihin verrattuna kesäkuun tiedot ovat paremmat. Vuosikate on suurempi (26 €/as), toimintakatteen kasvu pienempi (17 €/as) ja tilikauden tulos parempi (13 €/as). Lainamäärä oli kuitenkin arvioita hieman suurempi (47 €/as).
- Kuntayhtymien vuosikate oli noin 785 miljoonaa euroa. Kuntayhtymien positiivinen kehitys perustuu erityisesti sairaanhoitopiirien talouden vahvistumiseen. Kertynyttä alijäämää oli taseessa 28 kuntayhtymällä.
- Kuntakonsernien vuosikate oli noin 4,45 mrd. euroa (815 euroa/asukas) ja vuosikate oli positiivinen kaikilla konserneilla. Vuonna 2017 käyttöönotettavat kuntakonsernin arviointimenettelyn kriteerit eivät näytä tuovan kuntia menettelyyn kuin 3-5 kappaletta.
- Vuonna 2015 voimaan tulleen uuden kuntalain kiristyneet ja laajentuneet arviointimenettelykriteerit vaikuttaisivat toimivan. Alijäämäisten kuntien, kuntayhtymien ja kuntakonsernien määrä sekä näille taseeseen kertyneen alijäämän määrä laskivat selvästi vuonna 2015.

MANNER-SUOMEN KUNNAT – TALOUDEN HAASTEET JATKUVAT

Kuntien talous heikkeni vuonna 2015 edellisvuoteen verrattuna: kuntien rahoituksen riittävyys heikkeni, lainakannan kasvu jatkui ja toimintakatteen hyvä kehitys katkesi.

Kuntien vuosikate oli 1,90 mrd. euroa, se ei riittänyt kattamaan poistoja eikä nettoinvestointeja. Kuntien vuosikate heikkeni noin 300 milj. euroa vuodesta 2014. Toimintakate kasvoi 3,6 % (vuoden 2014 kasvu oli 1,0 % ja vuoden 2013 kasvu 3,2 %) ja verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) 2,2 % (1,5 % vuonna 2014).

Toimintakatteen heikentymistä selittää palvelujen ostojen kasvaminen 2,7 % ja etenkin toimintatuottojen -11,9 % vähentymä noin 1,1 mrd. eurolla. Tässä selittävänä tekijänä ovat kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämiset vuonna 2014, joiden vaikutus näkyy erityisesti niitä tehneiden suurten kaupunkien toimintatuottojen alenemana, esimerkiksi Helsingissä alentuma oli lähes 40 % eli noin 0,73 mrd. euroa. Kunnat leikkasivat henkilöstökuluja jo toisena vuonna peräkkäin, nyt vähennys oli 1,0 % kun se edellisvuonna oli 0,7 %. Ilman näitä leikkauksia toimintakatteen kehitys olisi ollut huomattavasti synkempi.

Verotulojen kasvu oli 2,8 % ja valtionosuuksien 0,4 %. Kuntien verotulot olivat 21,66 mrd. euroa vuonna 2015. Kasvua edellisvuoteen oli noin 600 milj. euroa (vuonna 2014 noin 510 milj. euroa). Verotuloista kunnallisvero kasvoi 1,9 %, yhteisövero 12,5 % ja kiinteistövero 4,8 %. Yhteisöveron tuotto nousi jälleen ohi kiinteistöveron tuoton, näin oli viimeksi vuonna 2011. Kuntien käyttötalouden valtionosuudet olivat noin 8,2 mrd. euroa, jossa oli kasvua noin 35 milj. euroa (vuonna 2014 vähennystä oli noin 105 milj. euroa).

Kuntien talouden keskeisten tunnuslukujen muutoksia on esitetty alla olevassa taulukossa 1.

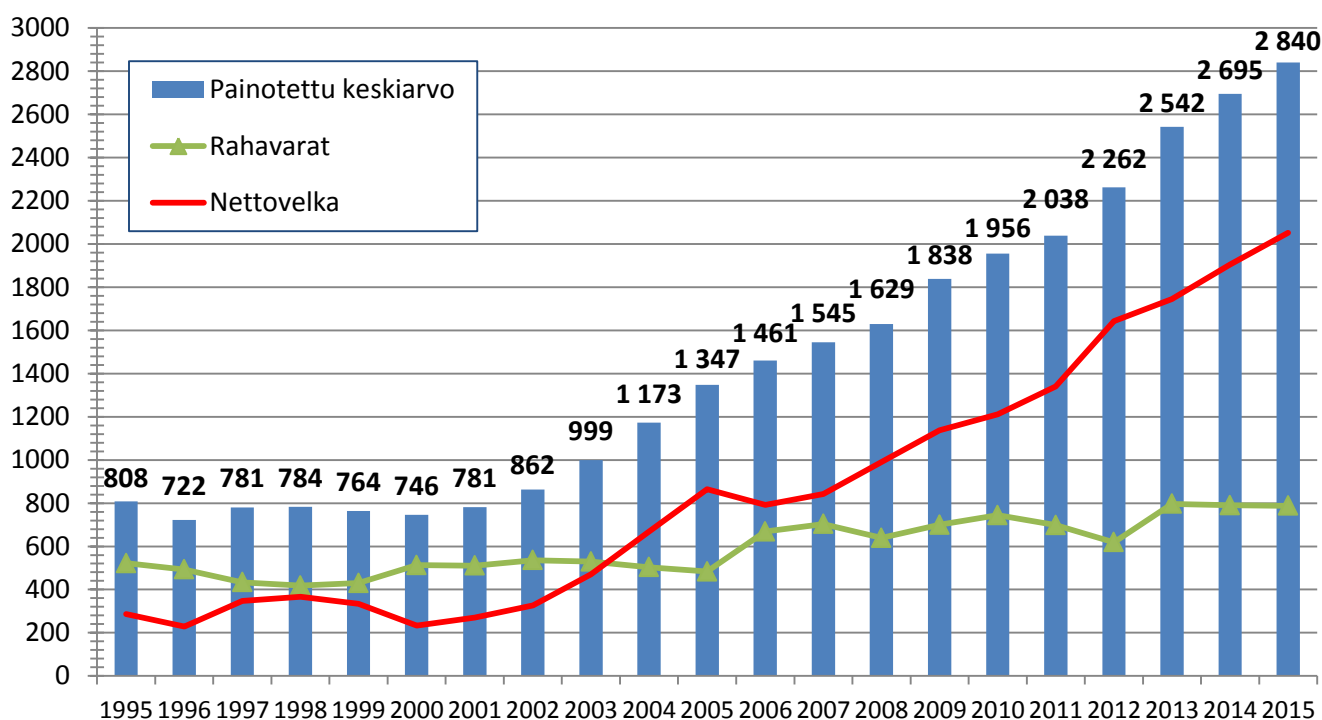
Taulukko 1. Kuntien talouden muutos vuosina 2014–2015, mrd. euroa

	2014 TP	2015 TP	muutos mrd. euroa	muutos prosenttia
Toimintakate	-27,3	-28,30	0,42	3,6 %
Verotulot	21,06	21,66	0,60	2,8 %
Käyttötalouden valtionosuudet	8,15	8,20	0,05	0,4 %
Verorahoitus yht.	29,22	29,86	0,64	2,2 %
Rahoituserät, netto	0,28	0,24	-0,04	-15,4 %
Vuosikate	2,194	1,895	-0,30	
Poistot	2,065	2,082	0,02	
Vuosikate - poistot	0,129	-0,187	-0,32	
Nettoinvestoinnit	-1,57	-2,49	-0,92	
Vuosikate - nettoinvestoinnit	0,62	-0,60	-1,22	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,09	-0,88	-0,79	
Lainakanta	14,67	15,50	0,83	5,7 %
Rahavarat	4,3	4,1	-0,186	-4,3 %
Veroprocentti, painotettu	19,75	19,85		0,1 %-yksikköä

Kuntien investointimenojen kehitys palautui pidemmän aikavälin normaalille uralle poikkeuksellisen edellisvuoden jälkeen. Ne olivat 3,6 mrd. euroa, kun ne edellisvuonna olivat noin 6,79 mrd. euroa. Selittävästä tekijänä tässä oli pääosin se, että kunnat tekivät edellisvuonna osakepääomasijoituksia perustettuihin yhtiöihin apportiomaisuudella eli luovuttivat niihin omaisuuttaan käypään arvoon ja saivat vastineeksi arvoltaan suurempia yhtiön osakkeita. Vuoden 2015 nettoinvestoinnit olivat noin 2,49 mrd. euroa.

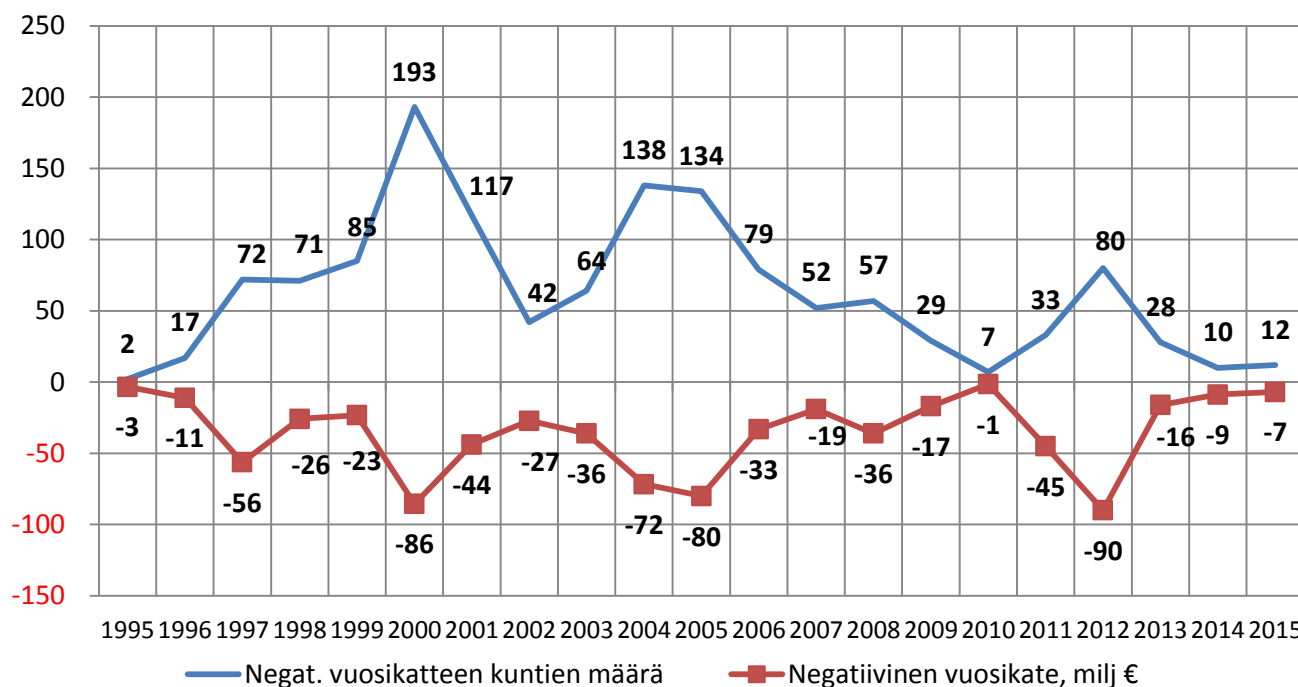
Kuntien lainakanta jatkoi kasvua edelleen (kuvio 1). Lainakanta nousi noin 15,5 mrd. euroon eli 2 840 euroon/asukas (kasvua noin 0,83 mrd. euroa). Vuonna 2014 kasvua oli suunnilleen samassa tasossa noin 0,88 mrd. euroa, kun vuonna 2013 kasvua oli noin 1,58 mrd. euroa. Kunnat ottivat viime vuonna lainaa lähes saman verran kuin toiminnan ja investointien rahavirta oli negatiivinen. Kuntien mahdollisuuksia selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella kuvaava tunnusluku suhteellinen velkaantuneisuus sekä omavaraisuusaste jatkoivat trendinomaista heikentymistään. Lainakanta ylitti maan keskiarvon 121 kunnassa, kun vuonna 2014 tällaisia kuntia oli 119. Kuntien rahavarat vähenivät noin 186 milj. euroa. Näin kuntien nettovelka (lainakanta - rahavarat) kasvoi hieman yli miljardi euroa. Kuitenkin 127 kuntaa vähensi lainakantaansa viime vuonna (118 kuntaa vuonna 2014).

Kuvio 1. Kuntien lainakanta 1995–2015, euroa/asukas

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä pysyi matalana (kuvio 2). Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 12, kun vuonna 2014 niitä oli 10 ja vuonna 2013 taas 28. Yhteenlaskettu negatiivinen vuosikate oli noin -6,9 milj. euroa, kun se vuonna 2014 oli noin -8,8 milj. euroa ja noin -16,3 milj. euroa vuonna 2013. Vuonna 2015 negatiivisen vuosikatteen kunnista oli yhdeksän alle 10 000 asukkaan kuntaa, kolme 10 000 - 20 000 asukkaan kuntaa ja yksi yli 20 000 asukkaan kunta. Halsua, Kaskinen, Kihniö, Kemijärvi, Mynämäki, Paimio, Pyhäjärvi, Sauvo, Sotkamo, Ulvila, Valtimo ja Vehmaa muodostivat negatiivisten vuosikatteiden kuntajoukon. Kihniöllä, Paimiolla ja Sauvolla oli jo vuonna 2014 negatiivinen vuosikate. Yhteensä 116 kunnassa vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja, kun vuonna 2014 määrä oli 120 ja 150 vuonna 2013. Vuosikate-poistot mittarilla kunnista noin 61 % oli taloudeltaan tasapainossa.

Kuvio 2. Negatiivisen vuosikatteen kuntien ja negatiivinen vuosikate 1995–2015

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyyn ei tule vuosien 2014 ja 2015 tilinpäätöstietojen perusteella uusia kuntia. Tämä on ensimmäinen vuosi vuoden 2007 jälkeen, jolloin menettelyä ei käynnistetä. Juankoski ja Jalasjärvi täyttivät kertyneen alijäämäkriteerin uudestaan, mutta Jalasjärven kuntaliitos on tullut voimaan vuoden 2016 alusta ja Juankosken kuntaliitos tulee voimaan ensi vuonna.

Uuden kuntalain mukaan kuntien tulee kattaa vuoden 2015 taseen kertynyt alijäämä neljässä vuodessa tai jos sitä oli yli 500 euroa/asukas, niin kuudessa vuodessa. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä oli alijäämää 48 kunnalla, joista 15:sta sitä oli yli 500 euroa/asukas, näissä luvuissa ovat mukana vielä Jalasjärvi, Juankoski, Luvia ja Köyliö. Näistä kunnista 35 oli alle 10 000 asukkaan kuntaa. Vuonna 2014 alijäämää oli taseessa 61 kunnalla.

Veroprosenttien nousu hidastui edellisvuodesta. Vuonna 2015 tuloveroprosenttia nostettiin 98 kunnassa. Vuonna 2014 kunnista 156 nosti veroprosenttiaan. Kuntien keskimääräinen painotettu kunnallistuloveroprosentti nousi 0,1 prosenttiyksiköllä vuodesta 2014 ja oli 19,85 %. Maltillinen linja on jatkunut myös 2016, sillä veroprosentti nousi vain 0,04 prosenttiyksikköä. Kunnista 45 nosti veroprosenttia ja kolme alensi.

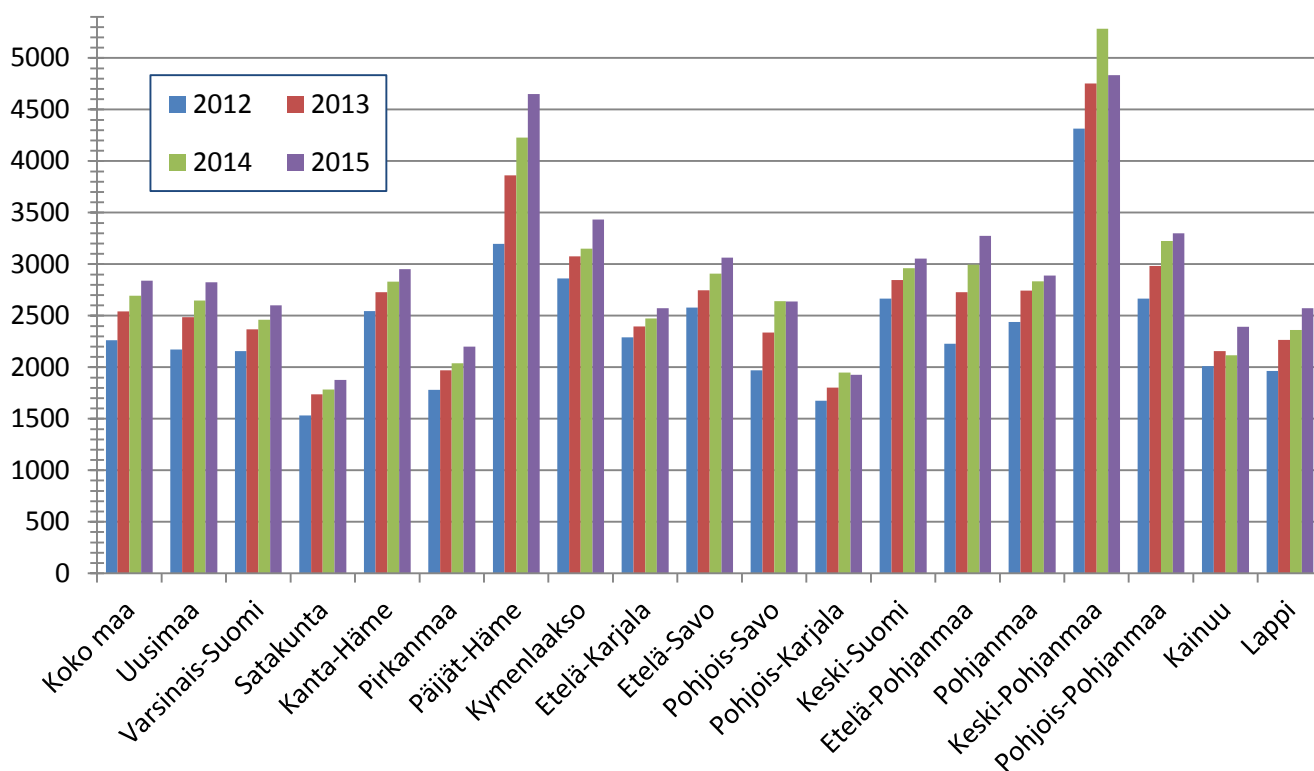
MAAKUNNAT – LAINAKANNOISSA SUURIA EROJA

Vuosikate vahvistui 7 maakunnassa. Vuosikate oli positiivinen kaikissa maakunnissa. Vuosikate oli asukasta kohden vahvin Pohjois-Karjalassa (446 euroa/as), sitten Uudellamaalla (427 euroa/as) ja Pohjois-Pohjanmaalla (403 euroa/as). Vahvimmatkin vuosikatteen olivat kuitenkin selvästi alle edellisvuoden tason. Varsinais-Suomen ja Kymenlaakson vuosikatteen paranivat maakunnista eniten, mutta niissäkin vain hieman yli 50 euroa asukasta kohti. Myös Etelä-Pohjanmaan vuosikate vahvistui. Heikoimmat vuosikatteen olivat Lapissa (193 euroa/as), Kymenlaaksossa (227 euroa/as) ja Pohjanmaalla (233 euroa/as).

Verotulot kasvoivat varsin vaihtelevasti eri maakunnissa. Prosentuaalisesti eniten verotulot kasvoivat Varsinais-Suomessa (3,7 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla (3,6 %). Kanta-Hämeen kasvu oli kuitenkin vahvinta euroa/asukas luvulla tarkastellen. Hitainta verotulojen kasvu oli Satakunnassa ja Kainuussa, noin 1 %:n luokkaa. Vuosikate riitti kattamaan poistot Varsinais-Suomessa, Kanta-Hämeessä, Etelä-Karjalassa, Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Eniten jäätin poistotasosta Pohjanmaalla (-117 €/as) ja Lapissa (-109 €/as).

Maakuntien lainaotossa ja lainakannassa oli huomattavia eroja (kuvio 3). Velkaantunein maakunta Keski-Pohjanmaa pystyi vähentämään lainakantaansa voimakkaasti. Päijät-Hämeessä on tapahtunut päinvastainen muutos, lainamäärä on noussut jo toiseksi korkeimmalle tasolle. Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Satakunta ovat onnistuneet pitämään velkaantumisen hyvin hallittuna viime vuonna. Euromääräisesti eniten lainakanta kasvoi Uudellamaalla (331 milj. euroa). Uusimaa otti vuoden 2015 uudesta lainasta melkein 40 %, joka osuus on kasvanut edellisvuosista.

Kuvio 3. Lainakanta maakunnittain 2012–2015, euroa /asukas

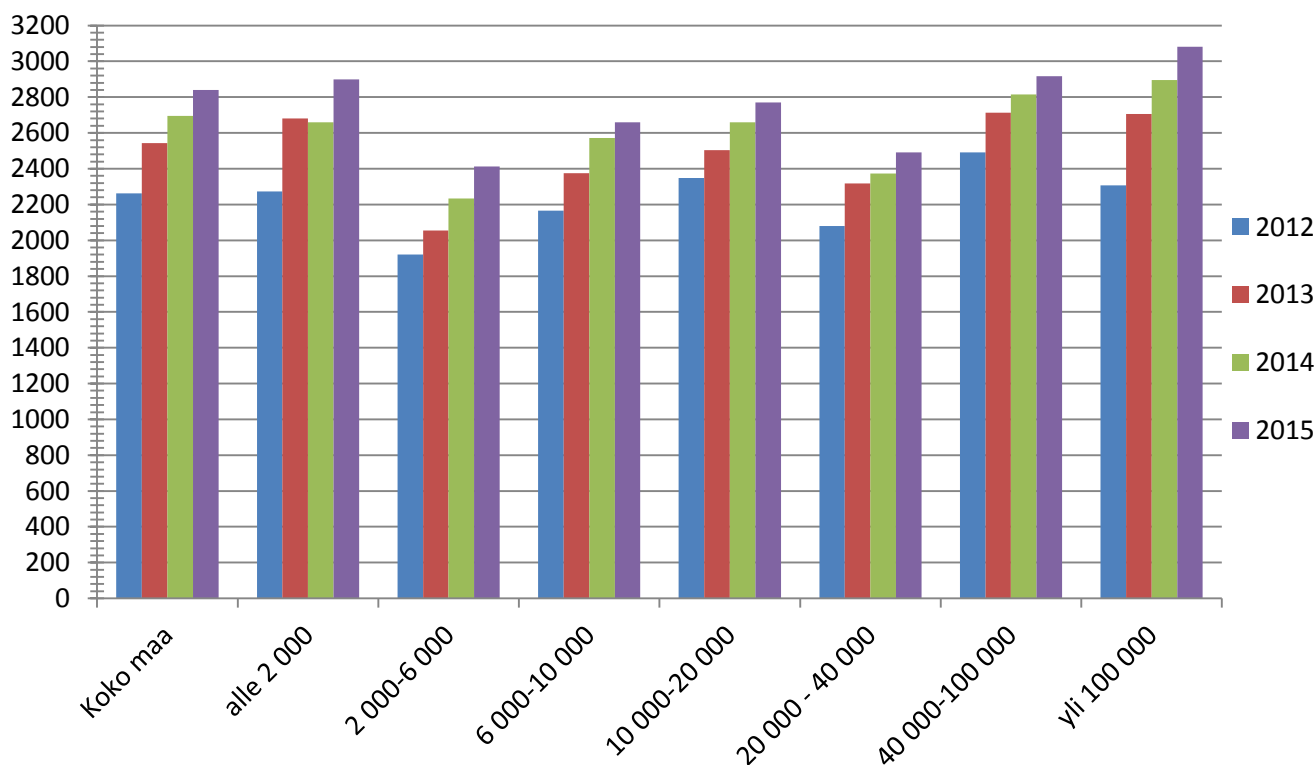
KUNTAKOKORYHMÄT – SUURET KAUPUNGIT JA PIENET KUNNAT VELKAANTUVAT

Kaikissa kuntakokoryhmissä vuosikate oli positiivinen. Vuosikate kasvoi eniten alle 2 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vuoteen 2014 verrattuna (kasvua 38 €/as.). 10 001 – 20 000 ja yli 100 000 asukkaan kuntaryhmissä vuosikate laski huomattavasti (-120 €/as ja -100 €/as). Selvästi vahvin vuosikate asukasta kohden oli kahdessa pienimmässä kuntakokoluokassa ja yli 100 000 ryhmässä (noin 400 €/as.). Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja kolmessa suurimpien kuntien ryhmässä, eniten jäätin poistotasosta 40 001 – 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä (83 euroa/as), kuten oli laita myös vuonna 2013 ja 2014.

Verotulot kasvoivat prosentuaalisesti varsin vaihtelevasti eri kokoryhmissä, suurin kasvu oli noin 9 % alle 2 000 asukkaan ja 6 000 – 10 000 asukkaan kuntakokoryhmissä.

Lainamäärä kasvoi absoluuttisesti mitaten eniten 6 000- 10 000 asukkaan kunnissa. Myös suurten kaupunkien voimakas velkaantuminen jatkui. Näiden yhdeksän kaupungin osuus koko maan lainamäärän kasvusta oli lähes 56 %. Yhdeksän suurimman kaupungin osuus noin 0,83 mrd. euron lainanlisäyksestä oli noin 467 milj. euroa. Suurten kaupunkien asukasmääräinen velkaantuminen nousi maan korkeimmaksi ja ylitti jo 3 000 €/as rajan. Asukasta kohti tarkasteltuna lainamäärät nousivat kuitenkin eniten alle 2 000 asukkaan kuntaryhmässä, joiden velkaantuminen on erittäin korkeaa kantokykyyn nähden. Lainamäärän suhteellista kehitystä kuntakokoryhmittäin on kuvattu kuviossa 4.

Kuvio 4. Lainakanta kuntakokoryhmittäin 2012–2015, euroa/asukas

KUNTAYHTYMÄT – ALIJÄÄMÄT OVAT VÄHENTYMÄSSÄ

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate oli noin 2,7 mrd. euroa, kun se vuonna 2014 oli noin 2,9 mrd. euroa. Vuosikate heikkeni noin 5,9 %. Kuntien ja kuntayhtymien toimintakate oli noin -27,4 mrd. euroa, kun se oli vuonna 2014 noin -26,6 mrd. euroa eli kasvua oli noin 3,3 %. Yhteenlaskettu lainakanta (poistettu sisäiset lainat) kasvoi vuoden 2014 noin 16,5 mrd. eurosta noin 17,3 mrd. euroon. Lainakanta kasvoi lähes 0,9 mrd. euroa eli noin 5,3 %. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu nettoinvestointitaso vuonna 2015 oli noin 3,2 mrd. euroa.

Kuntayhtymien vuosikate oli noin 785 milj. euroa, kun se vuonna 2014 oli noin 652 milj. euroa. Kuntayhtymien toimintakate on kunnista poiketen positiivinen ja se oli vuonna 2015 noin 872 milj. euroa, kun se vuotta aiemmin oli 760 milj. euroa. Kuntayhtymien vuosikate vahvistui siis noin 20 % ja toimintakate lähes 15 %. Kuntayhtymien toimintatuotot olivat noin 13,1 mrd. euroa ja toimintakulut noin 12,2 mrd. euroa.

Kuntayhtymien lainakanta (poistettu sisäiset lainat) kasvoi vuoden aikana noin 45,8 milj. eurolla lähes 1,85 mrd. euroon. Lainakannan kasvu oli noin 2,5 %.

Manner-Suomen 141 kuntayhtymän yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 214 milj. euroa, kun se vuonna 2014 oli noin 102 milj. euroa. Edellisten tilikausien yli-/alijäämät huomioiden kuntayhtymillä oli yhteenlaskettuna taseeseen kertynyttä ylijäämää lähes 590 milj. euroa.

Tilikausi oli alijäämäinen 24 kuntayhtymällä, joiden yhteenlaskettu tilikauden alijäämä oli noin 6,7 milj. euroa. Vuonna 2014 tilikausi oli alijäämäinen 17 kuntayhtymällä, joiden yhteenlaskettu tilikauden alijäämä oli yli 25 milj. euroa. Vaikka vuoden 2015 tilikausi oli alijäämäinen aikaisempaa useammalla kuntayhtymällä, olivat tilikauden alijäämät selvästi aikaisempaa pienempiä. Vain kahdella kuntayhtymällä tilikauden alijäämä oli yli miljoona euroa, kun vuonna 2014 tilikausi oli yli miljoona euroa alijäämäinen kuudella kuntayhtymällä.

Tilinpäätöstietojen perusteella 28 kuntayhtymällä on taseessa kertynyttä alijäämää. Yhteensä näillä kuntayhtymillä on kertynyttä alijäämää lähes 130 milj. euroa. Sekä alijäämäisten kuntayhtymien määrä että taseeseen kertyneen alijäämän määrä on laskenut selvästi. Vuonna 2014 taseeseen kertynyttä alijäämää oli 34 kuntayhtymällä yhteensä noin 192 milj. euroa. Alijäämäisten kuntayhtymien ja kuntayhtymien kertyneen alijäämän määrän kehitystä on kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Kuntayhtymät, joilla taseessa kertynyttä alijäämää sekä kertyneen alijäämän määrä 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Alijäämäiset kuntayhtymät	35	40	39	34	28
Kertyneen alijäämän määrä, milj. euroa	-112,5	-198,1	-217,0	-192,1	-129,8

Uuden kuntalain mukaan kuntayhtymillä on neljä vuotta aikaa kattaa taseen kertynyt alijäämä arviointimenettelyn välttämiseksi. Tarkastelu alkaa vuoden 2015 tilinpäätöksestä.

Kuntayhtymien talouden positiivinen kehitys perustuu erityisesti sairaanhoitopiirien talouden vahvistumiseen. Sairaanhoitopiirien taloudella on huomattava painoarvo kuntayhtymien taloutta tarkasteltaessa: esimerkiksi kuntayhtymien vuosikatteesta ja toimintakatteesta sairaanhoitopiirien osuus on lähes 60 %. Suomen 20 sairaanhoitopiiristä vain yhden sairaanhoitopiirin tilikausi oli vuonna 2015 alijäämäinen. Osalla sairaanhoitopiireistä tilikauden ylijäämät olivat merkittäviä. Sairaanhoitopiirit kattoivat ylijäämällä edellisinä vuosina kertynyttä alijäämää. Tilinpäätöstietojen perusteella kahdeksalla sairaanhoitopiirillä oli taseeseen kertynyttä alijäämää yhteensä noin 93,5 milj. euroa, kun vielä vuonna 2014 taseeseen kertynyttä alijäämää oli 11 sairaanhoitopiirillä yhteensä yli 145 milj. euroa. Sairaanhoitopiirien lainakanta (poistettu sisäiset lainat) kasvoi noin 1,26 mrd. eurosta noin 1,30 mrd. euroon. Lainakanta kasvoi lähes 38 milj. eurolla eli noin 3 %.

KUNTAKONSERNIT – VUOSIKATE OLI KAIKILLA KONSERNEILLA POSITIIVINEN

Kuntakonsernien ensimmäinen täydellinen tilinpäätös (tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase) on koottu Tilastokeskuksen toimesta vuodelta 2015, tätä aikaisemmin on kerätty vain tase. Myös kuntalain uudistus vuonna 2015 velvoitti kaikkia kuntia tekemään konsernitilinpäätöksen ko. vuodesta lähtien.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate oli noin 4,45 mrd. euroa eli 815 euroa/asukas. Vuosikate oli positiivinen kaikilla konserneilla ja se riitti 221 konsernilla poistojen ja 140 konsernilla nettoinvestointien kattamiseen. Kuntakonsernien lainakanta oli vuoden 2015 lopussa noin 32,69 mrd. euroa eli 5 989 euroa/asukas. Lainakanta kasvoi yli 1,26 mrd. euroa vuodesta 2014 eli noin 4,0 %. Kuntakonsernien suhteellinen velkaantuneisuus oli 78,2 % ja omavaraisuusaste 43,1 %. Luvut olivat huomattavasti heikommät kuin peruskunnilla, tässä on kuitenkin otettava huomioon se, että kunnat eivät ole kaikista kuntakonsernin lainoista saman lailla vastuussa kuin omistaan. Vuonna 2015 kuntakonsernien nettoinvestointitaso oli noin 5,37 mrd. euroa.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 761,5 milj. euroa positiivinen. Edellisten tilikausien yli-/alijäämät huomioiden konserneilla on yhteenlaskettuna taseeseen kertynyttä ylijäämää peräti 9,19 mrd. euroa (1 684 euroa/asukas). Muutos oli huomattava vuoteen 2014 verrattuna, sillä silloin ylijäämää oli 5,77 mrd. euroa (1 060 euroa/asukas). Tilikausi oli kuitenkin alijäämäinen 82 kuntakonsernilla. Tilinpäätöstietojen perusteella 47 konsernilla oli taseessa kertynyttä alijäämää yhteensä noin 320,7 milj. euroa. Sekä alijäämäisten konsernien määrä että taseeseen kertyneen alijäämän määrä oli laskenut selvästi, sillä vuonna 2014 oli 103 konsernilla taseessa kertynyttä alijäämää yhteensä noin 771,7 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli kuntakonserneilla noin 1,28 mrd. euroa (234 euroa/asukas) negatiivinen, vaikka se oli 130 konsernilla positiivinen. Rahavirran negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla uutta lainaa.

Kuntakonsernit voivat vuodesta 2017 lukien päätyä arviointimenettelyyn. Vuosien 2014 ja 2015 tilinpäätöstietojen perusteella arviointimenettelyyn tunnusluvut täyttäviä kuntakonserneja olisi kahdeksan kappaletta. Nämä konsernit tulisivat menettelyyn taseeseen kertyneen alijäämän perusteella (yli -500 e/as ja yli -1 000 e/as). Tässä määrässä on tapahtunut huomattavaa vähenemistä, sillä kuntalakia uudistettaessa arvioitiin mukaan tulevan jopa 20 kuntakonsernia vuosien 2012 ja 2013 tilinpäätösten perusteella. Vuosien 2013 ja 2014 tilinpäätösten perusteella menettelyyn olisi tullut noin 13 kuntaa. Vuosien 2014 ja 2015 tilinpäätösten mukaan yhdeksän konsernilla ei toteutunut kaikkia neljää kriteeriä ja vain kahdeksalla konsernilla täyttyy lainakriteeri.

Tarkasteltaessa kuntakonserneja kuntakokoryhmittäin yli 100 000 asukkaan konsernien hallitseva asema on varsin selvä. Konsernien vuosikatteesta lähes 50 %, taseen kertyneestä ylijäämästä tulee noin 67 %, lainakanasta lähes 50 %, toiminnan ja investointien rahavirrasta noin 56 %, nettoinvestoinneista yli 54 % ja tilikauden 2015 tuloksesta noin 62 % tulee tästä kuntakokoryhmästä. Toimintakatteesta osuus on kuitenkin vain 34 %. Tämä johtuu osittain siitä, että toimintatuloista tästä kuntakokoryhmästä tulee yli 40 %. Maakunnittain tarkasteltuna Uusimaa erottuu noin 30 % osuuksilla keskeisistä talouden tunnusluvuista.

LIITETAULUKOT JA -KUVIOT

Liitetaulukko 1. Kuntien negatiiviset vuosikatteen 2008–2015

Vuosikate, €/as	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Negatiivinen	57	29	7	33	80	28	10	12
0 - 100	52	26	12	39	50	30	25	17
101 - 200	72	53	29	46	75	50	27	36
201 - 300	74	72	59	77	49	50	63	61
yli 300	144	152	219	125	66	146	179	175
Kuntia yhteensä	399	332	326	320	320	304	304	301

Liitetaulukko 2. Kuntien taseen kertynyt alijäämä kuntakoryhmittäin vuonna 2015

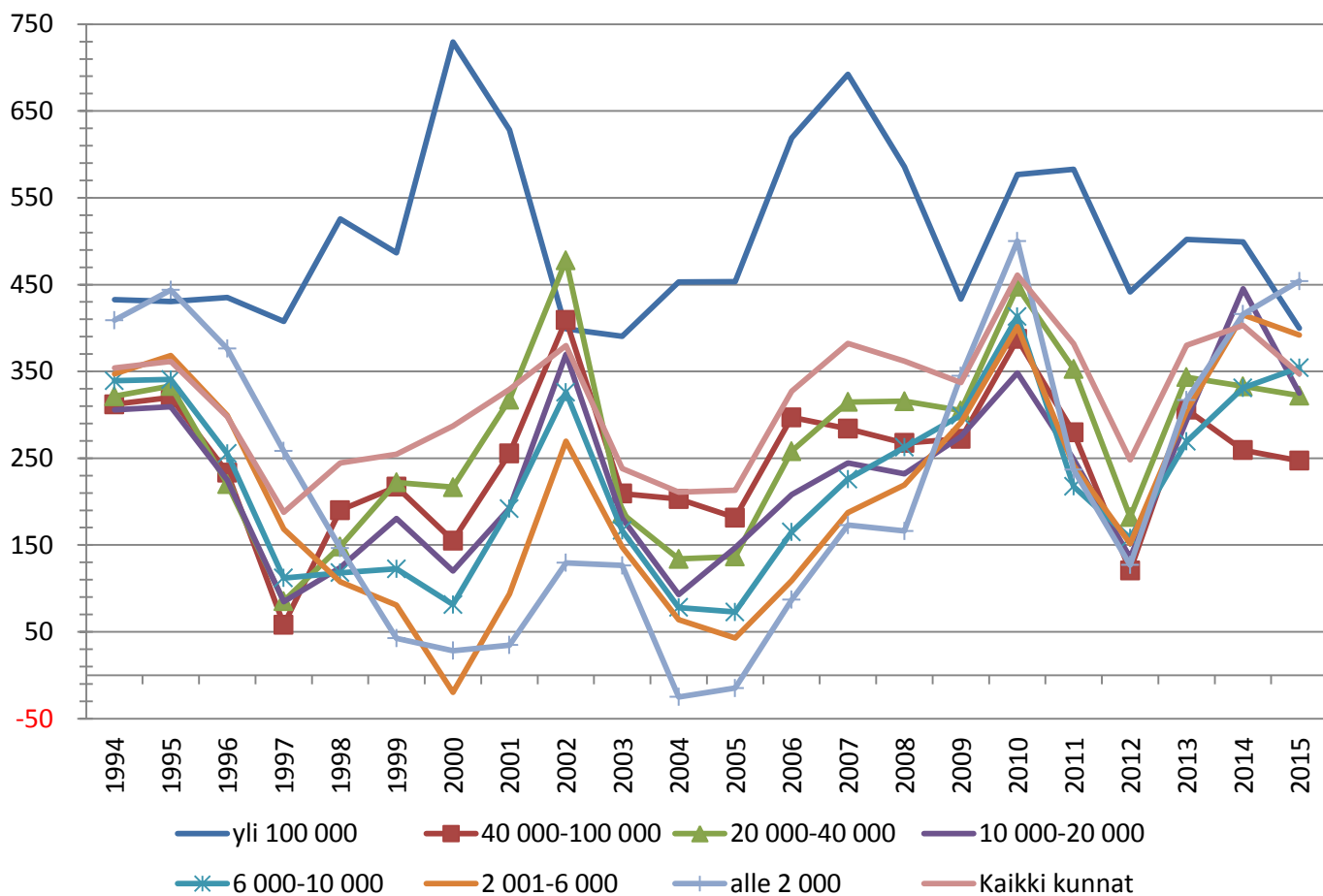
Kuntakoryhmä	Kuntia	Kertynyt alijäämä		Asukasluku *
		€/asukas,*	1000 € *	
alle 2 000	3	-480	-890	1 817
2 000 - 6 000	23	-451	-1 789	3 726
6 001 - 10 000	9	-465	-3 345	7 306
10 001 - 20 000	6	-354	-5 392	15 410
20 001 - 40 000	3	-265	-7 984	28 260
40 001-100 000	4	-276	-16 217	68 951
yli 100 000	0	0	0	0
Yhteensä	48	-320	-195 081	609 938

* Keskiarvo

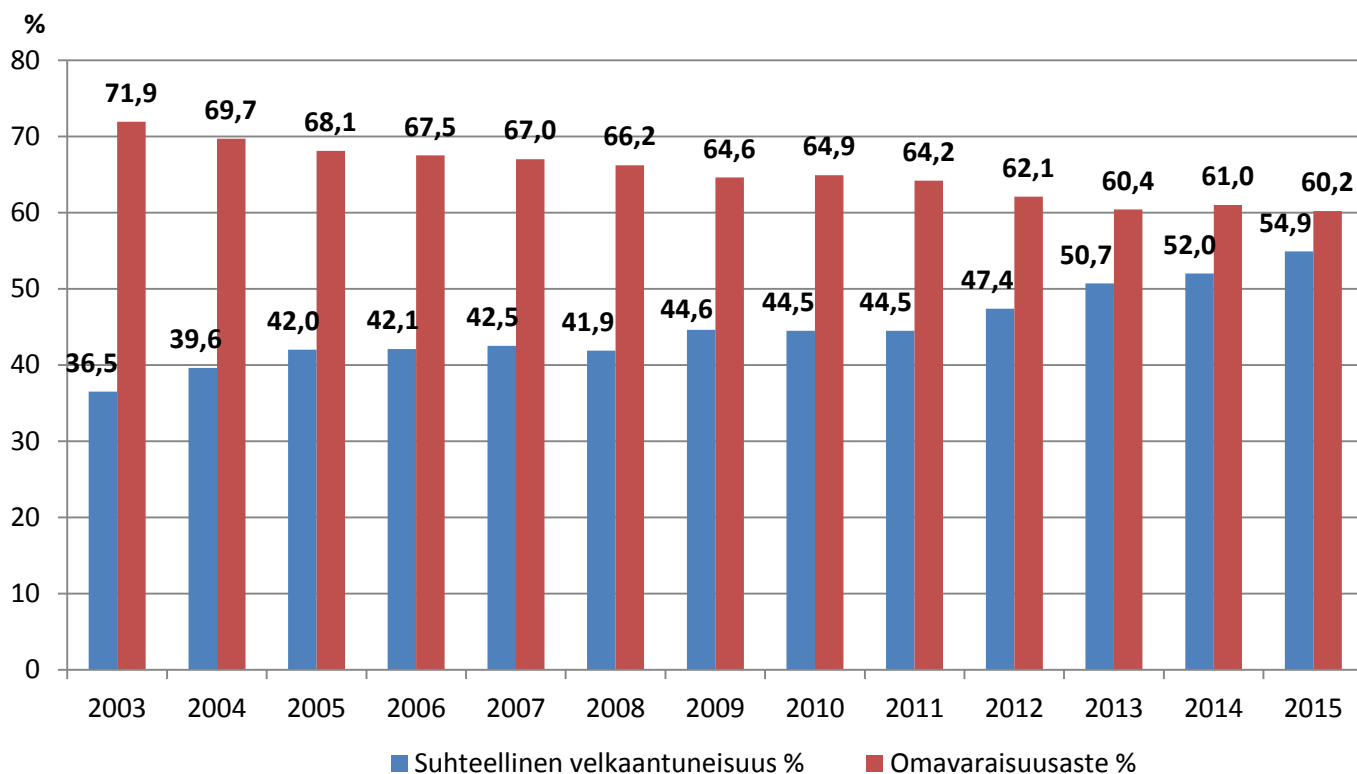
Liitetaulukko 3. Kuntien vuosikatteet maakunnittain ja kuntakoryhmittäin TP 2013–2015

	2013		2014		2015		14-15 muutos euroa/as	14-15 muutos milj. euroa
	euroa/as	milj. euroa	euroa/as	milj. euroa	euroa/as	milj. euroa		
Maakunta								
Uusimaa	582	922	520	834	427	692	-93	-142
Varsinais-Suomi	271	128	256	121	309	147	54	26
Satakunta	448	101	370	83	253	56	-116	-26
Kanta-Häme	332	58	299	53	322	56	22	4
Pirkanmaa	333	167	321	162	325	165	4	3
Päijät-Häme	178	36	453	91	286	58	-166	-34
Kymenlaakso	243	44	177	32	227	41	50	9
Etelä-Karjala	408	54	379	50	370	48	-9	-1
Etelä-Savo	220	34	340	51	265	40	-75	-12
Pohjois-Savo	258	64	375	93	349	87	-26	-6
Pohjois-Karjala	322	53	464	77	446	73	-18	-3
Keski-Suomi	288	79	363	100	369	102	6	2
Etelä-Pohjanmaa	98	19	210	41	246	47	36	7
Pohjanmaa	251	45	703	127	233	42	-471	-85
Keski-Pohjanmaa	411	28	550	38	258	18	-292	-20
Pohjois-Pohjanmaa	354	143	391	158	403	164	13	6
Kainuu	444	35	516	41	300	24	-216	-17
Lappi	288	53	236	43	193	35	-43	-8
Kuntakokoryhmä								
alle 2 000	317	15	416	19	454	20	38	1
2 000 - 6 000	304	134	415	178	392	163	-23	-15
6 001 - 10 000	269	116	331	144	354	163	23	20
10 001 - 20 000	294	198	445	309	325	216	-120	-93
20 001 - 40 000	343	289	333	260	322	252	-11	-9
40 001-100 000	306	296	259	262	247	251	-12	-11
yli 100 000	502	1 015	499	1 022	400	830	-100	-193
Koko maa	380	2 063	403	2 194	347	1 895	-56	-299

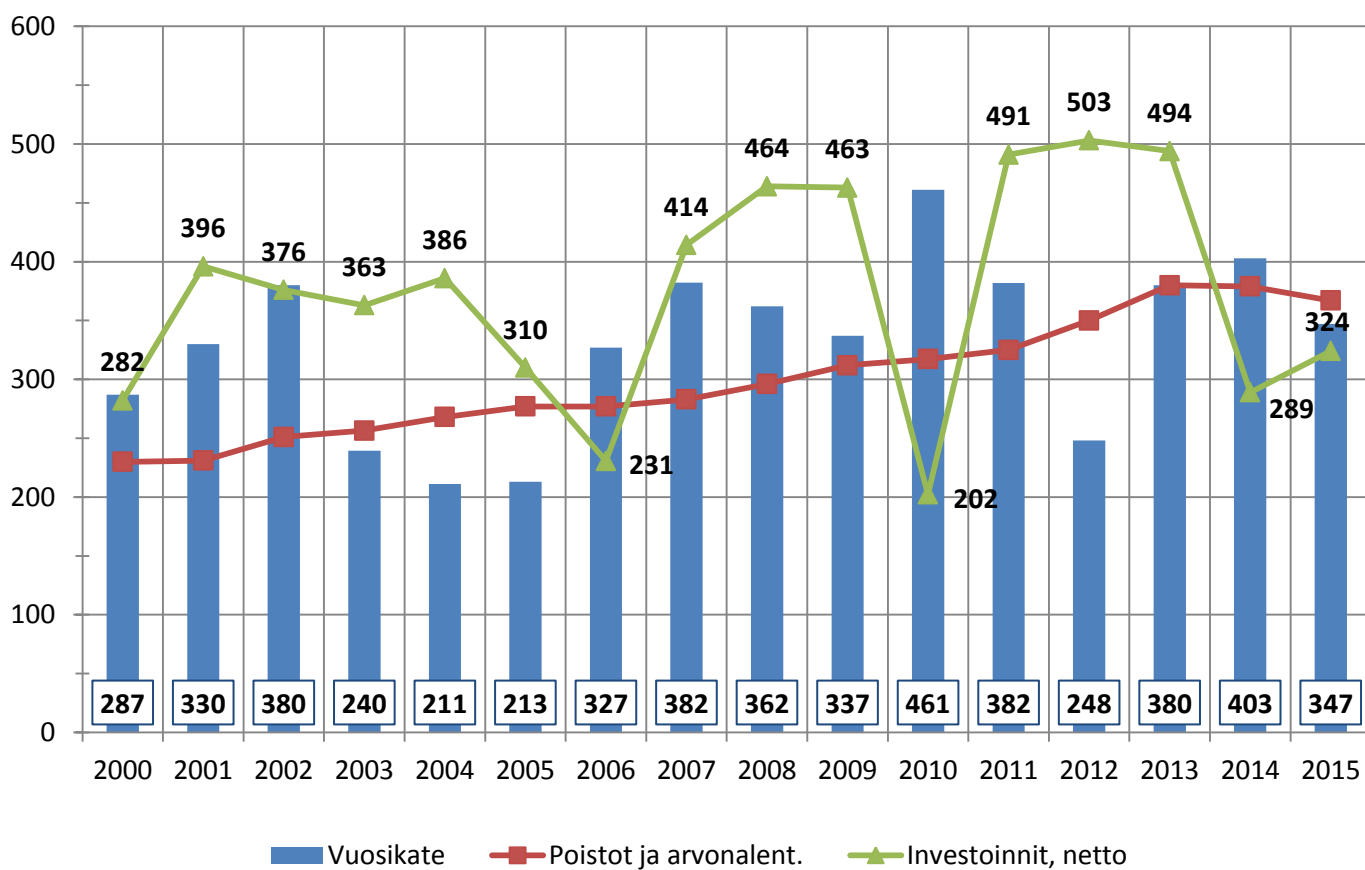
Liitekuvio 1. Kuntien vuosikate kuntakokoryhmittäin 1994–2015

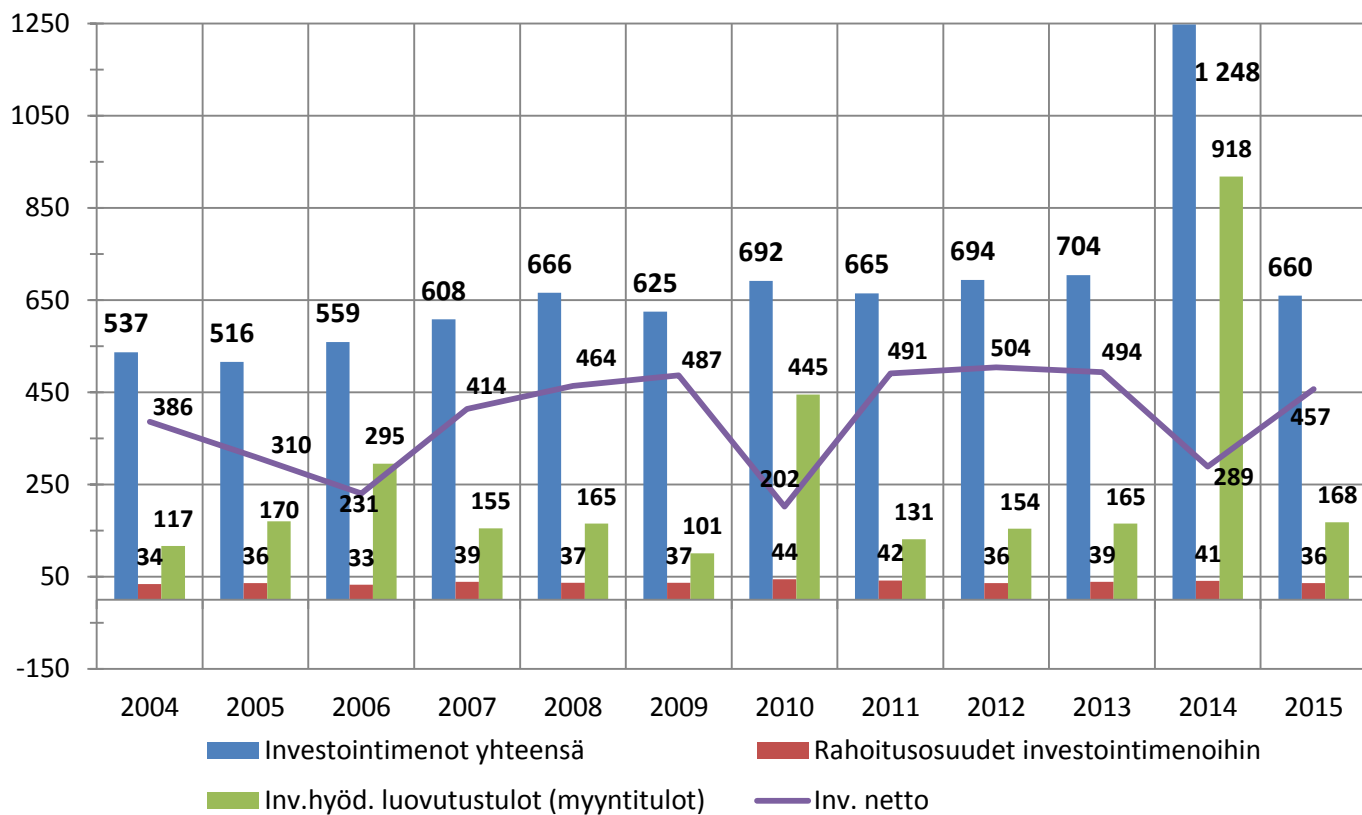
Liitekuvio 2. Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus ja omavaraisuusaste 2003–2015, prosenttia

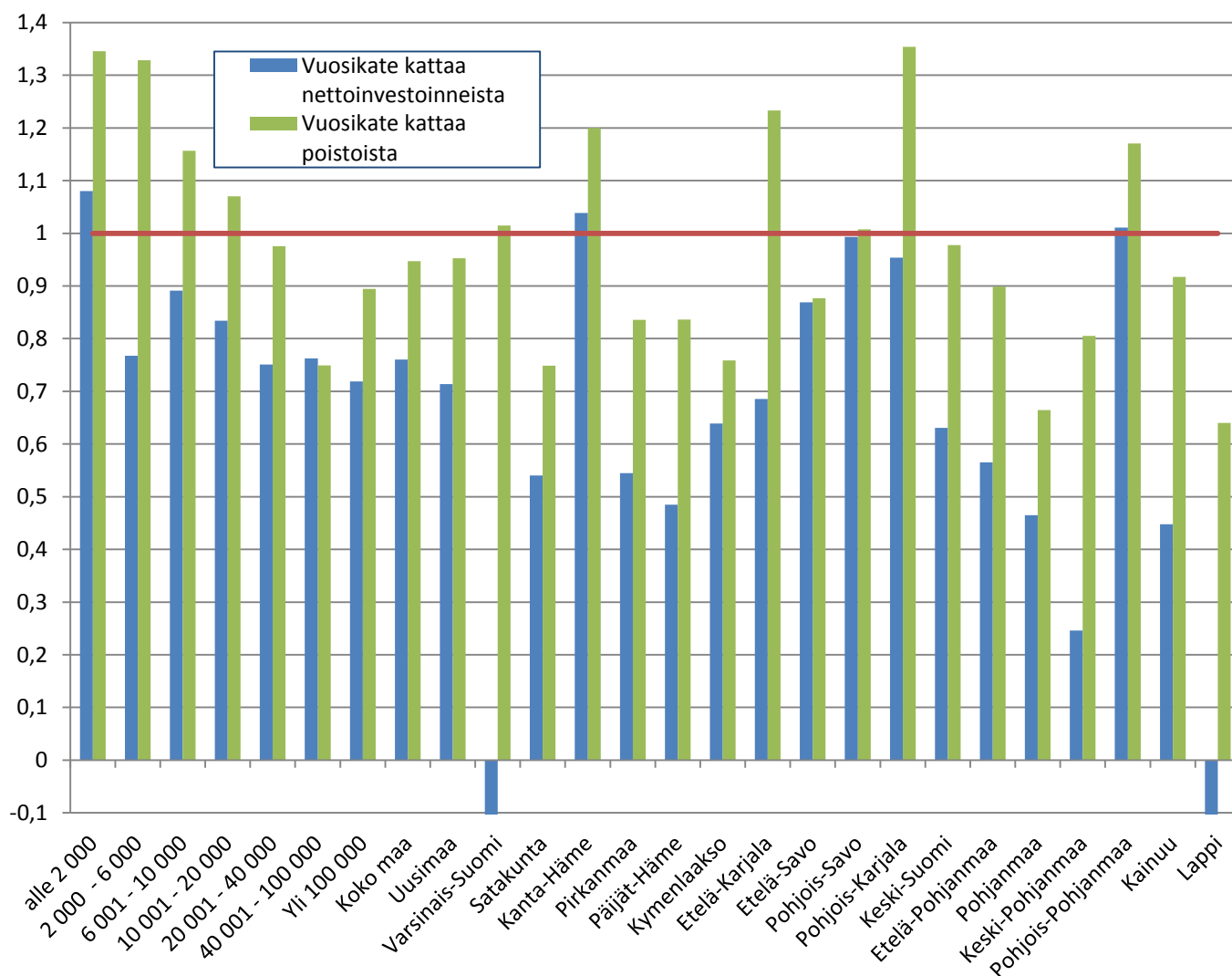
Liitekuvio 3. Kuntien rahoituksen riittävyys 2000–2015, €/asukas

Liitekuvio 4. Kuntien investoinnit eriteltynä 2004–2015, €/asukas

Liitekuvio 5. Kuntien rahoituksen riittävyys 2015, vuosikate % poistoista ja nettoinvestoinneista kuntakokoryhmittäin ja maakunnittain

Vertailussa on huomioitava, että Varsinais-Suomen ja Lapin nettoinvestoinnit ovat poikkeukselliset johtuen kuntien yhtiöittämisistä